

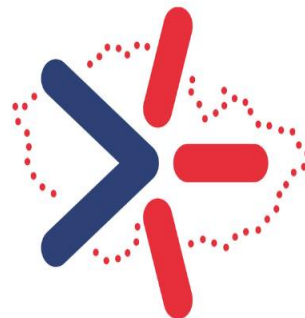
ÚVOD DO KONFERENCEČNÍHO TLUMOČENÍ

PhDr. Alžběta Malkovská

Únor 2024

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

**Národní
plán
obnovy**

**MŠ
MT**

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OBSAH

1) Konferenční tlumočení

- a) Co to je? Kde se s ním můžeme setkat
- b) Krátký exkurz do historie
- c) Kdo je tlumočnick

2) Konsektivní tlumočení

3) Co předchází tlumočení (příprava informační a faktická, příprava jazyková, hlasová, psychická, praktická)

4) Psychohygiena

5) Základy techniky mluveného projevu, etiketa

6) Etika a pracovní podmínky (2 slidy)

7) Profesní organizace

8) Jazykové služby, marketing a cenotvorba

8) Nástrahy a úskalí konferenčního tlumočení

CO JE KONFERENCEČNÍ TLUMOČENÍ?

- Specifická kategorie v rámci oboru tlumočnictví

→ tlumočení na akcích konferenčního typu: mezinárodní konference, sympozia, vzdělávací akce, tlumočení pro média, tlumočení v oblasti kultury (film, divadlo), atd.

Simultánní tlumočení (souběžné)

- Kabinové
- Šušotáž
- Tlumočení s pilotáží
- RSI

Konsekutivní tlumočení (následné)

- Vysoká konsekutiva
- Bilaterální tlumočení (specifické situace)
- Tlumočení z listu

KRÁTKÝ EXKURZ DO HISTORIE

- Počátky konferenčního tlumočení sahají do 19. století, kdy rostoucí snaha o internacionalizaci dala vzniknout i prvním mezinárodním konferencím.
- První profesionální tlumočníci přicházejí až 1. WW, především při konferencích Společnosti národů, KT
- 1. pokus o ST v roce 1927 na konferenci v Ženevě.
- Opravdu až jednání Mezinárodního vojenského tribunálu v Norimberku a v Tokiu, kde se ST použilo zejména kvůli časové úspoře. Využívalo se kromě komunikace mezi soudem a obžalovaným také ke komunikaci mezi soudci a pro komunikaci s veřejností
- Milník: založení Organizace spojených národů, zřízení stálé tlumočnické kabiny, tým tlumočnicků z norimberských procesů, který dal později vzniknout sboru konferenčních tlumočnicků OSN
- Již 1941 založení ETI v Ženevě
- Další viz. I. Čeňková: Teorie a didaktika tlumočení

KONFERENČNÍ TLUMOČNÍK

- zprostředkovatel komunikace
- vlastnosti:
  - perfektní jazykové znalosti (mateřštiny a cizího jazyka) na všech úrovních
  - hluboké kulturní znalosti dané jazykové oblasti
  - schopnost analýzy
  - výborné komunikační schopnosti
  - pohotovost
- dobré vystupování, schopnost reprezentace

Pracovní jazyky

A (mateřština)

B (tlumočení z i do – retour)

C (tlumočení z C do mateřštiny)

Přístup západních škol (zejména ESIT) x realita v zemích východní Evropy, rozdíly mezi institucemi EU, OSN atd. x soukromý trh

<https://www.stream.cz/slavni-neznami/10003727-dely-serrano-zena-ktera-tlumocila-svetovym-velicinam>

KONSEKUTIVNÍ TLUMOČENÍ

- Abychom mohli jasně a srozumitelně vyjádřit myšlenky mluvčího, musíme jim perfektně rozumět.
- Tlumočník nepřevádí slovo za slovo, tlumočí myšlenky, proto musí výchozí sdělení podrobit důkladné ANALÝZE.
- Aby bylo možné provést analýzu, je třeba perfektně rozumět jednotlivým myšlenkám, jež jsou základními stavebními prvky řečnickova projevu.

Základní fáze konsekutivního tlumočení

- Porozumění
- Analýza
- Přeformulování

POROZUMĚNÍ

POROZUMĚNÍ

- Porozumění myšlenkám, nikoli slovům x bez slov, výrazů, gramatiky a syntaxe daného jazyka není možné dobře porozumět sdělení
- Tlumočník není nucen doslova přetlumočit všechna použitá slova a výrazy
- Výhoda konsektivního tlumočení spočívá v tom, že než tlumočník začne tlumočit, vyslechne si celý projev, případně jeho větší část, tudíž může odhadovat z kontextu.
- Pouhé jazykové porozumění nestačí k tomu, aby tlumočník dokázal zdárně převést výchozí sdělení do cílového jazyka
- nutný **AKTIVNÍ POSLECH** – tuto schopnost se musí tlumočník naučit

ANALÝZA

- Vychází z aktivního poslechu
- Jde o to najít v projevu strukturu, kterou autor použil a tu poté reprodukovat.
- Je třeba určit záchytné body, které nám umožní rozpoznat záměr autora, tj. to, co se snaží posluchačům sdělit
- Řada zejména politiků si pohrává s jemnými nuancemi.
- Tlumočnick musí každou dílčí informaci vážit na „jazykových vahách“ a nakonec může dojít k závěru, že některé prvky v projevu nejsou důležité.
- Do hry vstupují i mimojazykové prvky.
- Mohlo by se zdát, že se po tlumočnickovi chce detailní, vědomá, sémiologická analýza x NIKOLI, tlumočnick musí bedlivě naslouchat celkovému obsahu, identifikovat základní myšlenky vyjádřené slovy.
- Tlumočnick pracuje v reálném čase!!!
- Tlumočnick musí neustále aktivně poslouchat, klást si otázky: „Co tím řečník míní? Jaké myšlenky chce vyjádřit?“

Aktivní poslech není dar shůry, je to technika, kterou je třeba si osvojit. Vyžaduje mimořádné soustředění a vytrvalost.

- **Vodítka:** Tón projevu, ladění, postoj mluvčího, způsob argumentace – spojovací výrazy, klíčová slova, vlastní názor řečníka – pozor často na konci!, důležité x méně důležité části projevu

REFORMULACE

- Po analýze možnost položit řečníkovi otázku v případě nejasností – pokládání otázek má jasná pravidla
- Následuje REFORMULACE
- Při reformulaci je třeba dbát nejen na převedení významu projevu a tónu, ale také na kultivovaný projev v cílovém jazyce a celkovou komunikaci.
- Tlumočnick by měl být schopen převést projev strukturovaným a jasným způsobem, projev by měl být kohezní a koherentní, významově správný a mít na posluchače stejný účinek jako původní projev na tlumočnicka.
- **Důležitá je i jazyková úroveň tlumočnického projevu.**
- Nutná vysoká jazyková úroveň
- Schopnost využívat celou škálu rétorických prostředků, širokou slovní zásobu, idiomy a různé rejstříky
- Prezence – hlas, intonace, sebevědomí, oční kontakt, uvolněný postoj, přirozená gesta, příjemné vystupování

CO PŘEDCHÁZÍ TLUMOČENÍ

▪ PŘÍPRAVA INFORMAČNÍ A FAKTICKÁ

- snaha získat co nejvíce informací přímo od klienta či zadavatele
- využít všechny veřejně dostupné informační zdroje

▪ PŘÍPRAVA JAZYKOVÁ

- vypracování glosáře
- pokud možno poslechnout si řečníka na dostupných videích

▪ PŘÍPRAVA HLASOVÁ

- nenamáhat příliš před akcí hlasivky
- před a v průběhu nepít perlivé nápoje
- rozhýbání mluvidel – hlasová cvičení a jazykolamy

CO PŘEDCHÁZÍ TLUMOČENÍ

▪ PŘÍPRAVA „PSYCHICKÁ“

- dechová a relaxační cvičení
- kvalitní spánek
- lehká strava, minimum alkoholu

▪ PŘÍPRAVA PRAKTICKÁ

- vhodné oblečení
- na každou akci s sebou tlumočnický blok a tužku, pohodlné boty a něco k jídlu, na dodání energie
- předem si prohlédnout, jak se dostanu na místo setkání
- uložit se veškeré telefonní kontakty na klienta (vyžádat od zadavatele příp.)
- mít časovou rezervu

PSYCHOHYGIENA

- Profese s vysokým stresovým faktorem → nutnost psychohygieny
- Fyzická aktivita
- Různé formy relaxace
- Pevné ukotvení v soukromém životě, koníčky
- Schopnost nadhledu
- Nutnost naučit se zvládat nejen stres přecházející akci, ale také umění vypnout po tlumočení
- Dávkovat si práci
- Vědět, kde mám své hranice

ZÁKLADY TECHNIKY MLUVENÉHO PROJEVU A ETIKETA

Základní pojmy:

- Práce s mikrofonem (notace s mikrofonem, práce s mikrofonem v kabině)
- Srozumitelný a kultivovaný projev (řečové vady, hezitace, důležitý začátek a konec, přirozený projev, tempo řeči, povahové rysy)
- Nonverbální komunikace (mluvíme celým tělem, nutnost komunikace při KT, poker face, atd.)
- Oblečení
- Chování v kabině

ETIKA A PRACOVNÍ PODMÍNKY

- **Etická pravidla**

- 1) Tlumočnick ručí morálně za svůj optimální výkon. Proto se na každou akci řádně připraví, a to jak z materiálů poskytnutých organizátorem, tak z jiných dostupných zdrojů.
- 2) Tlumočnick nepřijme práci, kterou by nemohl provést kvalitně.
- 3) Tlumočnick nepřijme další práci v rámci jedné pracovní doby.
- 4) Tlumočnick je povinen zachovávat naprostou mlčenlivost o neveřejných informacích, s nimiž se seznámí při výkonu svého povolání. Žádnou takovou informaci nikdy nezneužije.
- 5) Tlumočnick je povinen vyžadovat od organizátora splnění pracovních a technických podmínek, které jsou nezbytné pro profesionální úroveň jeho práce.
- 6) Tlumočnick zásadně projevuje solidaritu se svými kolegy a chová se kolegiálně.
- 7) Pokud jde o kabinové tlumočení, tlumočnick nikdy nejde do kabiny sám.
- 8) Tlumočnick pracující přes zprostředkovatele svým chováním tohoto nepoškozujje.
- 9) Tlumočnick se seznámí se základními pravidly daného trhu (ceny, doba, atd.) a snaží se je co nejvíce dodržovat.

ETIKA A PRACOVNÍ PODMÍNKY

Pracovní podmínky

- 1) Činnost vykonávaná tlumočnickem je předmětem objednávky anebo smlouvy sjednané mezi tlumočnickem a objednavatelem. Nad rámec objednávky, resp. smlouvy, není objednavatel oprávněn požadovat od tlumočnicka jinou činnost (písemný překlad, zápis z jednání, průvodcovské, organizační služby, společenské akce apod.).
- 2) Co do způsobu své činnosti není tlumočnick vázán příkazy objednavatele. Tvůrčí práci vykonává podle nejlepšího vědomí a svědomí.
- 3) Nebylo-li ujednáno jinak, má tlumočnick právo odmítnout práci v prostředí nepřijatelném z fyzických, psychických nebo morálně-etických důvodů (krematorium, jatka, doly atd.), v podmínkách nedůstojných nebo technicky nevhodných pro výkon profese.
- 4) Je-li zákazníkem agentura (anebo jiný zprostředkovatel), tlumočnick má právo na úhradu honoráře bez ohledu na to, zda koncový zákazník agentuře zaplatil.
- 5) Tlumočnick nemá právo odstoupit od smlouvy z jiných než zákonných důvodů (potvrzení lékaře o nemoci, vis major), pokud se předem s objednavatelem nedomluvil jinak. Po dohodě s objednavatelem za sebe může zajistit adekvátní náhradu.
- 6) Ubytování tlumočnicka se zajišťuje v jednolůžkových pokojích s příslušenstvím. Náklady na ubytování a stravování tlumočnicka hradí objednavatel.
- 7) Objednavatel musí dopravit tlumočnicka na místo výkonu činnosti co nejrychleji. Jestliže se tlumočnick dopravuje na vlastní náklady, je objednavatel povinen mu cestu uhradit. Při cestě do zahraničí má tlumočnick nárok na letenku, kterou je možno měnit, případně vlakovou jízdenku I. třídy, nelze-li použít leteckého spojení.
- 8) Pracovním dnem se rozumí 8 hodin včetně přestávek a přerušení. Jestliže program trvá déle než 8 hodin, má tlumočnick nárok na úhradu přesčasů. Pracovním půldnem se rozumí tlumočnické nasazení v délce do 4 hodin včetně přestávek a přerušení.

PROFESNÍ ORGANIZACE

Jednota tlumočnicků a překladatelů

- ✓ Profesní organizace otevřená všem
- ✓ Stačí vyplnit přihlášku, kterou schválí výbor, a zaplatit roční členský poplatek
- **Výhody členství:**
  - příslušnost k profesní rodině
  - uveřejnění v průběžně aktualizované databázi tlumočnicků a překladatelů na webu JTP
  - pravidelné informace o vzdělávacích a kulturně zaměřených akcích JTP i dalších pořadatelů a možnost zúčastňovat se jich s výraznou členskou slevou
  - možnost čerpat další slevy pro členy JTP, odborný bulletin *ToP*, elektronický *Zpravodaj_jtp*, interní diskusní skupinu *JTP_obecně*

PROFESNÍ ORGANIZACE

ASKOT (Asociace konferenčních tlumočnicků v ČR)

- ✓ jediná výběrová organizace sdružující konferenční tlumočnický v ČR
- ✓ Členství na základě doporučení od tzv. ručitelů, tj. stávajících členů, kteří vás profesně znají a mohou se za vás zaručit

Výhody členství:

- ✓ příslušnost k rodině špičkových tlumočnicků
- ✓ „značka“, která má velkou váhu na pracovním trhu, zejména pro tlumočení na nejvyšší úrovni
- ✓ pro klienta záruka kvality
- ✓ aktualizovaný seznam členů s jejich kontaktními údaji pravidelně posílán na ministerstva, orgány státní správy, atd.

JAZYKOVÉ SLUŽBY, MARKETING A CENOTVORBA

- Překlady, korektury, doprovodné tlumočení, konsektivní a simultánní tlumočení
- Překladařství a tlumočnictví = volná živnost
- Překladař a tlumočnick na volné noze x interní zaměstnanec

Freelancer

- ✓ Živnostenský list
  - ✓ Zdravotní a sociální pojištění
  - ✓ Identifikovaná osoba
  - ✓ Daňové povinnosti a zálohy
  - ✓ Datová schránka, elektronický podpis
- Přímí klienti x zprostředkovatelé (překladařské a tlumočnické agentury)

JAZYKOVÉ SLUŽBY, MARKETING A CENOTVORBA

Základní „vybavení“ překladatele a tlumočníka

- ✓ CV (+ případně profil na linkedIN, webové stránky, profesionální stránka na FB, Instagramu atd.)
- ✓ PC, tiskárna, scanner, slovníky do PC, CAT nástroje
- ✓ Fakturační program
- ✓ vizitky

Marketing

- ✓ Rozesílání CV a oslovování zprostředkovatelů a přímých klientů
- ✓ Placená reklama a profil na profesních portálech (Na volné noze, Proz.com, ad.)
- ✓ Burzy práce
- ✓ Nejlepší práce – na doporučení
- ✓ nutnost být aktivní

CENOTVORBA

- průměrné aplikované tarify na území ČR
- normostrana x slova, půlden, celý den
- proč ne hodinová sazba u tlumočení <https://libornenutil.cz/hodinova-sazba/>
- jiný kraj, jiný mrav – nutnost zjistit si cenové relace v zahraničí
- proč se nevyplácí chodit pod cenu?

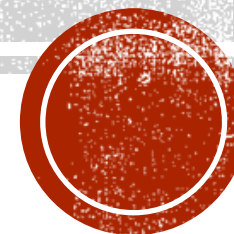
NÁSTRAHY A ÚSKALÍ KONFERENCEČNÍHO TLUMOČENÍ

- **Jakou zakázku vzít a jakou nevízt**
  - zásada obezřetnosti a selského rozumu
  - pokud se „ještě“ necítím, raději odmítnout
  - nutnost získávat zkušenosti postupně, „učit se řemeslo“
  - vždy si zjistit s kým jdu do kabiny
  - nenechat se „okouzlit“ exotickou destinací
- **obtížná témata, nutnost širokého znalostního záběru**
- **problematika klientů, kteří hledají nejen tlumočení**

DĚKUJI ZA POZORNOST

alzbeta.malkovska@ff.cuni.cz

Tento výstup vznikl za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Národního plánu obnovy v rámci projektu Transformace VŠ na UK (reg. č. NPO_UK_MSMT-16602/2022).